

KOSOVSKA MITROVICA d.o.o.
38220 Kosovska Mitrovica ul.Cara Dušana br.10
Tel/028/497-031, Tel/ fax 028/497-044
E-mail pskm@open.telekom.rs
SAJT :http://psss.rs

B I L T E N

BROJ IX

SEPTEMBAR 2011.

Autori: Dipl.ing.Zoran Milosavljević
Dipl.ing.Kosovka Jakšić
Dipl.ing.Ljiljana Gvozdić
Dipl.ing.Vlado Ilić

Sadržaj :

RATARSTVO-POVRTARSTVO

- Setva pšenice

STOČARSTVO

-Početak i period rane laktacije krava

VOĆARSTVO-VINOGRADARSTVO

-Berba i čuvanje plodova jabuke

ZAŠTITA BILJA

-Zaštita bilja

SETVA PŠENICE

Optimalni rok setve

Rok setve u našim agroekološkim uslovima je važniji činilac od izbora sorte i mineralne ishrane. U usevu koji je na vreme posejan omogućen je dobar predzimski razvoj biljaka. Pšenica bi trebalo da uđe u zimski period u fazi početka bokorenja sa jedan do dva sekundarna stabla ili sa tri dobro razvijena lista. Najčešća greška koju proizvođači čine je povećane gustine setve u nadi da će nadoknaditi izostanak bokorenja u kasnoj setvi pšenice. Takav slučaj smo imali u ovoj sezoni kada je kasnije pred žetvu došlo do poleganja biljaka zbog gustine setve.

Optimalni rok setve za ovaj deo Srbije koje pokriva naša služba je od 05.10.-01.11. Odnos sorti prema roku setve nije isti što proizvođači moraju imati u vidu. Prve rokove (05-20.10) zahtevaju sorte: Pobeda, Studenica, Rusija, Pema, Sofija i Mina. Nešto kasniji rokovi setve odgovaraju sortama kao što su: Dragana, Novosadska rana 5, Renesansa, Vizija, Ljiljana, NS-40. Na kraju setvenog roka proizvođači treba da seju sorte: Prima, Anastasija, Nevesinjka.

Setvena norma

Gustina useva odnosno sklop je drugi važan činilac proizvodnje pšenice. Naši proizvođači imaju običaj da koriste velike količine semena (preko 300.kgr/ha.) a to direktno poskupljuje proizvodnju. Ova količina znaci potrošnju oko 50 kgr.semena više nego što je potrebno a to na celom proizvodnom području našeg okruga znaci gubitak oko 250.t. što je ravno prinosu sa 80.ha. u prosečnoj godni. Ovakva situacija se ponavlja stalno jer je posledica želje za kompenzacijom lošeg kvaliteta setve, zatim kasnog roka setve ili izostanka optimalne kolicine dubribva.

Sve gore pomnute sorte dobro bokore sa moćnim čvorom bokorenja koji obezbeđuje dobar sekundarni sistem korena koji je izuzetno važan u ishrani biljke. Ovo je osnovni razlog zašto pšenicu ne treba gušiti velikim sklopovima. Od novembra do marta pšenica bokori u temperaturnim uslovima od 6-12 stepeni C. Pregusti usevi često dovode do poleganja biljaka u vlažnim sezonama kakva je bila ova.

Raspon gustine za naše sorte pšenice iznosi od 450-650 kljavih zrna po metru kvadratnom. Kada govorimo o ovom uvek se podrazumeva upotreba deklarisanog semena koje ima veliku kljavost i energiju da je u kategoriji prve sortne reprodukcije ili višoj sa obaveznim tretiranjem fungicidima za zaštitu semena.

Sledeći bitan faktor je kvalitetna predsetvena priprema a zatim kvalitetna setva na dubini od 3-5.sm. U zavisnosti od krupnoće semena t.j. mase 1000 zrna, zahteva sorte i kljavosti norma setve se kreće od 230-270.kgr./ha. Kod zakasnele setve sa lošom pripremom uz lošu mehanizaciju kakva je naša obavlja se korekcija setvene norme uz povećanje 10-30% kolicine

Mineralna ishrana

Za postizanje visokih prinosa potrebno je 100-150 kgr. čistog azota, 60-80 kgr fosfora

i 40-60.kgr.kalijuma.po jednom hektaru.Fosfor i klijum unose se u punoj dozi sa osnovnom obradom kao i deo azota (40-60.kgr/ha.).Koji formulaciju đubriva će proizvođaci koristiti zavisi od stanja na tržištu,PH-reakcije i plodnosti zemljišta,mase žetvenih ostataka,nacina obrade (oranje ili redukovane) i niza drugih faktora.Proizvođaci bi mogli da rade analize zemljišta svake 3-4 godine da bi tako što ekonomičnije primenjivali mineralna đubriva .Stajnjaka odavno već nema na našim njivama u dovoljnoj količini pa je bitno dobro ekonomisati mineralnim đubrivima za postizanje visokih i stabilnih prinosa.

Površinsko dodavanje fosfora i kalijuma nema nikakvog uticaja na prinos i kvalitet zrna tako da jedino primena pre obrade ima svoje opravdanje.

Kod kasnih rokova setve koli;inu azota treba smanjiti ili potpuno izostaviti jer se tada 50-60 % azota dodaje u prihranjivanju odmah po izlasku biljaka iz zimskog perioda a ostatak korektivno u drugoj prihrani.

Pri zaoravanju žetvenih ostataka kukuruza-kukuruzovine primenjuje se dodatna kolicina od 20-40.kgr/ha azota.Ova mera dovodi do bržeg razlaganja ostataka kukuruza,a pšenica ima dovoljno hrane.

Osnovna obrada i predsetvena priprema

U proizvodnji pšenice nije neophodna duboka obrada – oranje.

Dubina oranja za pšenicu prvenstveno zavisi od mase žetvenih ostataka preduseva.Oranje može da izostane bez posledica ako je osnovna obrada izvedena na njivi za predhodnu biljnu vrstu u našem slucaju najčešće kukuruz.Upotreba teške tanjirace ili freze umesto pluga tj. oranja moguća je ako nema žetvenih ostataka.

Kod setvene pripreme treba imati u vidu da seme zahteva brzo klijanje i nicanje .

Staro pravilo “**Tvrda posteljica i mek pokrivač**” mora se poštovati u pripremi setve strnih žita.Gornji sloj zemljišta dubine osam santimetara mora da bude rastresit.Ispod ovog sloja zemljište treba da je zbijeno (slegnuto, smireno) jer su to uslovi za kvalitetnu setvu i nicanje.

Služba za ratarstvo i povrtarstvo

POČETAK I PERIOD RANE LAKTACIJE KRAVA

Na početku laktacije odstupanja između potreba i voljnog konzumiranja hrane, pre svega energije, su najizraženiji. Zbog toga se neizbežno pojavljuje energetska defecit kod mlečnih krava, koji u toku prve dve do tri sedmice može da varira od 10 do 15, pa sve do 40 %. Upravo u periodu rane laktacije, pet do osam sedmica posle telenja, ostvaruje se maksimalna proizvodnja mleka (vrh laktacijske krive) koja u dobroj meri obređuje nivo prinosa u celoj laktaciji. Poznato je, naime, da za svaki kilogram više mleka u periodu maksimalne proizvodnje, krava proizvodi 200 do 225 kilograma više mleka za ceo period laktacije. Zbog smanjenog apetita krava konzumiranje suve materije u tom periodu obično ne

prelazi 2,5% od telesne mase. Tako za zadovoljavanje potreba maksimalne dnevne produkcije mleka, krave mobilizuju telesna tkiva, ispoljavajući pri tome veliku sposobnost za efikasno pretvaranje telesne masti u mleko. Pojedine krave mogu u tom periodu da izgube i do 15% telesne mase.

Nakon telenja obrok mlečne krave treba postepeno povećavati, a naročito obazrivo količinu koncentrata da nebi došlo do poremećaja u buragu, odbijanja hrane i acidoze. Zbog toga se preporučuje davanje koncentrata u količini četiri kilograma neposredno po telenju, sa postepenim povećanjem od 0,5 do 1,0 kilogram dnevno, sve dok se ne postigne nivo koji odgovara proizvodnji mleka. Cilj je da za najmlačnije krave učešće koncentrata u suvoj materiji obroka dostigne nivo od 60 odsto do kraja druge sedmice posle telenja.

Učešće sirovih vlakana treba da bude od najmanje 15 pa do 22 % suve materije u obroku, što zavisi od fizičke forme kabaste hrane. U svakom slučaju, bolje je držati se gornje granice.

Da bi se ublažile posledice negativnog energetskog bilansa na početku laktacije, preporučuje se dodavanje masti obroku za visokomlečne krave radi povećanja njegove energetske gustine. Danas je upotreba masti uobičajena praksa u zemljama gde se ostvaruje vrhunska produkcija mlečnih krava. S obzirom da se kod nas masti relativno malo koriste, realna alternativa je upotreba zrna soje ili suncokreta, sve dok se preparati masti (zaštićene masti) ne pojave na tržištu i budu prihvaćene u širokoj praksi.

U obrocima za mlečne krave zrno soje ne mora termički da se tretira, jer daje uporedive rezultate sa prženom sojom. Treba ga koristiti do 20 odsto u smeši koncentrata. Kako sadrži ureazu ne treba ga u obroku mešati sa ureom, jer bi ureaza mogla da dovede do razlaganja uree do amonijaka, čime bi došlo do pogoršanja ukusnosti obroka i gubitka azota.

Dodavanje suncokretovog zrna, oko 20 odsto u koncentrat, takođe obezbeđuje uspešnu zamenu ugljenohidratnih hraniva u obrocima visokoproduktivnih krava. Može se očekivati povećanje prinosa mleka, ali i izvesno smanjenje sadržaja mlečne masti, što se tumači kao posledica depresivnog uticaja nazasićenih masnih kiselina, koje sadrži suncokretovo zrno, na fermentaciju u buragu.

Određene bolesti, uslovljene pre svega poremećajima u metabolizmu hranljivih materija, javljaju se kod pojedinih mlečnih krava neposredno pred telenje ili u periodu rane laktacije. Najznačajnije od njih u našim uslovima, kako po stepenu ispoljavanja tako i po ekonomskim pokazateljima, su mlečna groznica, sindrom debelih krava, dislokacija abomazusa, ketoza i edem vimena.

U periodu početka i rane laktacije mlečnih krava osnovni cilj je postizanje maksimalne produkcije mleka i izbegavanje rizika od pojave poremećaja metabolizma. Da bi se to ostvarilo neophodno je obezbediti visoko konzumiranje hrane. A to je moguće ako se osigura adekvatan odnos pojedinih hranljivih materija; ako u suvoj materiji obroka kvalitetna kabasta hrana čini 40 – 45 odsto; ako se obezbedi neophodan nivo učešća sirovih vlakana od bar 17 odsto suve materije obroka, zbog optimalne funkcije buraga i ako obrok bude ukusan i pogodne teksture (ne brašnast) da obezbedi produkciju potrebne količine pljuvačke.

Služba za stočarstvo

BERBA I ČUVANJE PLODOVA JABUKE

Berba predstavlja završni postupak u realizaciji plodova. Jabuku treba obrati u najpovoljnijem trenutku, kako bi se što duže sačuvao plod.

Berba plodova ranih letnjih sorata jabuke obavlja se 6-7 dana pre potpune zrelosti, jesenjih sorata 7-14 dana pre potpune zrelosti, a zimskih sorata kad plodovi dostignu najveću krupnoću, a znatno pre potpune zrelosti.

Najpovoljniji datum berbe neke sorte jabuke je srednji datum oko koga treba da se obavi berba. Ovaj datum se može odrediti na osnovu pojave prvih znakova svetlozelene osnovne boje pokožice ploda i čvrstoće mesa ploda. Plod jabuke tokom sazrevanja postaje mekši. Po mogućstvu prvo treba obrati najkrupnije i najbolje obojene plodove, a ostale kasnije. Sorte jabuke koje su namenjene za preradu treba brati u punoj zrelosti.

Zimske sorte jabuka beru se zavisno od sorte, podloge i vremenskih prilika, od sredine septembra do kraja oktobra.

Ambalažu treba razmestiti po jabučnjaku pre same berbe. Stone sorte jabuke beru se ručno, a one za preradu mogu i mehanizovano. Berba počinje od najnižih grana u kruni i polako napreduje ka vrhu. Svaki plod obrati pažljivo i spustiti u ambalažu. Čuvati rodne i ostale grane na stablu. Berbu obavljati po lepom, suvom vremenu, po mogućstvu pri temperaturi vazduha od 15-25°C. Pri eventualno visokim temperaturama prekinuti berbu.

Obrane plodove treba što pre transportovati iz voćnjaka, tj. po planu dalje manipulirati sa njima.

Ako se berba jabuke obavlja za preradu plodove treba što pre upotrebiti.

Pored ostalog, i od transporta obranih plodova zavisi kasnije čuvanje.

Čuvanje plodova jabuke je važno da bismo tokom cele godine imali sveže plodove. Potrebno ih je čuvati u hladnjači više meseci.

Dobro osunčani plodovi su kvalitetniji i dugo se čuvaju. Ako su plodovi oštećeni (grad, bolesti, štetočine itd.) teže se čuvaju. Brzo hlađenje plodova jabuke vodom poboljšava čuvanje u hladnjači.

Plodovi jabuke češće se čuvaju u običnim hladnjačama sa normalnom atmosferom a retko u hladnjačama sa kontrolisanom atmosferom. Većina sorata jabuke lakše se čuvaju u hladnjačama sa kontrolisanom atmosferom, dok plodovi Greni smita podnose hladnjače sa normalnom atmosferom.

Za čuvanje plodova jabuke služe i obična skladišta (podrumi, trapovi, adaptirani magacini itd.).

Privremeno čuvanje plodova postiže se uz pravilnu pripremu plodova. Plodovi moraju biti zdravi i blagovremeno ubrani. Treba ih pojedinačno umotati u salvetice polumasnog papira, obične salvete ili tanki papir. Zatim ih složiti u ambalažu (gajbe, korpe, sanduci). Po potrebi na sanducima napraviti rupe za ventilaciju. U skladištu stalaže za ambalažu treba da budu drvene. Temperatura treba da bude oko 5°C, relativna vlažnost vazduha 70-80%, uz ventilaciju. Ako se primeti smežuranje plodova pod treba kvasiti vodom ili držati vodu u više plićih posuda.

Umotani plodovi mogu i da se ređaju na pod u podrumu, na sloj slame debljine 20cm, u vidu trapezoidnog oblika. Materijali koji šire strane mirise ne smeju biti prisutni u podrumu.

Plodovi jabuke se mogu čuvati i u polietilenskim vrećama. Pakuje se do 5kg plodova. Zavezane vrećice izbušiti na nekoliko mesta. Vrećice se čuvaju složene u sanduke ili korpe u podrumima. Ako se vrećice slažu u slojevima s peskom, pa se čuvaju u voćnjaku zaštićene zemljom ili u podrumu, mogu se sačuvati i preko šest meseci. Ovako pripremljeni plodovi čuvaju se i u trapovima. Trapove praviti na ocednom, higijenski odgovarajućem mestu, uz obavezno pravljenje dimnjaka po dužini sa ulogom ventilatora.

ZAŠTITA BILJA

RATARSKE KULTURE

Vremenske prilike tokom Jula i Avgusta meseca nisu pogodavali razvoju korova na strništima, ekstremno visoke temperatura bez padavina uticale su na prevremeno sazrevanje glavnih ratarsko-povrtarskih kultura što ima za posledicu nešto raniju berbu..

Korovi , pre svega višegodišnji predstavljaju veliki problem mnogim proizvođačima. Zato da bi se rešili ovog problema potrebno je primeniti kombinaciju agrotehničkih i hemiskih mera suzbijanja tzv. integralne mere zaštite.

Septembra meseca je naj povoljnije vreme u našim agroekološkim uslovima za suzbijanje višegodišnjih korova (pirevina, palamida, poponac, i neke karantinske korove) koji se zadnjih godina zbog neadekvatne agrotehnike i zaštite intenzivno šire na našem području. Za suzbijanje koristiti neki od preparata na bazi glifosata (Glifosav 480 sl, C linic 480 SL, Dominator, Raundap, Cidakor, u količini 2-12l/ha, u zavisnosti od vrste korova i zakorovljenosti parcele, prema uputstvu proizvođača ili stručnjaka za zaštitu bilja.

Preporučujemo proizvođačima da ne pale strništa, jer se time na rešavaju višegodišnjih korova, a ovim postupkom remete floru i faunu u zemljištu, za koju treba vreme da se uspostavi sklad. Ovim se izbegavaju i mogućnosti pojave požara.

Zbog ranijeg sazrevanja skladišni prostor potrebno je blagovremeno pripremiti, potrebno je da se obavi dezinfekcija, dezinsekcija, i deratizacija, pre skladištenja novog roda. Za suzbijanje žitnog žiška, kukuruznog žiška, brašnara, plamenca brašna, žitnog moljca, idr. preporučujemo preparate registrovane za skladišne prostore ACETILIC-50. insekticid ETIOL specijal direktnim zaprašivanjem, u količini 100 g/ 100kg zrnaste robe.

VINOVA LOZA

Kod vinove loze u zavisnosti od lokaliteta sortimenta u Septembru mesecu obaviće se berba. Na dugogodišnji čokotima na kojima je berba završena izvršiti mehaničke mere zaštite, ukloniti polomljene, sasušene lastare, obolelo liće, i sasušene grozdove.

Nakon toga posle preporučujemo obaveznu primenu neki od preparata na bazi bakra BORDOVSKA ČORBA, BLAUVIT, KUPRAGIN, CUPROXAT, FUNGURAN OH i dr. JABUČASTE VOĆNE VRSTE

Zasade jabuke kasnijih sorti u prvoj dekadi Septembra krajni rok je za primenu preparata za suzbijanje skladišnih bolesti koje izazivaju gljive na bazi *Peniciliuma*, jabukinog smotavca, i lisnih vašiju.

KOŠTIČAVE VOĆNE VRSTE

Kod svih voćnih vrsta gde je završena berba obavezno primeniti nepesticidne mere (orezati polomljene i suve grane, skinuti zaostale polodove) pogotovu kod onih gde je bio jači napad parazita (višnja) obavezno primeniti neki od preparata na bazi bakra BORDOVSKA ŠORBA, KUPRAGIN, CUPROXAT, NORDOX, FUNGURAN OH, i dr. Ovim merama znatno se smanjuje potencijal zaraze za narednu godinu.

Primena integralnih mera zaštite je naj ekonomičniji način zaštite poljoprivrednih kultura, ovim merama pre svega dovodimo do racionalne primene pesticida, čime se proizvodi biološki ispravna hrana, i znatno utiče na očuvanje životne sredine.

Služba za zaštitu bilja